

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Արվեստի և սպորտի

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Ա. Ա. Բարսեղյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 3

«12» սեպտեմբեր 2023 թ.

ԱՍ/բ-097 ՇԱԽՄԱՏ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ և

ՄԵԹՈՂԻԿԱ

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝

Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝

Արվեստի և սպորտի

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝

Առկա

Կուրս/կիսամյակ

առկա 1-ին կուրս , 1,2 կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝

Սարուխանյան Ա.

/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՍՑՍՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹

1. «Շախմատ» առարկայի ուսումնամեթոդական փաթեթը կազմված է բակալավրի հիմնական կրթական ծրագրով 011301.01.6.- «Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա >> մասնագիտության կրթական չափորոշիչների հենքով կազմված ուսումնական պլանի պահանջների, առարկայի բաղադրիչների հիման վրա և նպատակաուղղված է բակալավրական կրթության կազմակերպման, դասավանդման որակի բարձրացմանը:

2. Առարկայական փաթեթը կարգավորում է « Շախմատ» առարկայի ուսումնամեթոդական նյութերով ապահովման, պարբերաբար թարմացման, գիտաձյուղի նոր մոտեցումների ոգուն համապատասխանեցման գործընթացը, նպաստում է ուսանողի անհատական և ինքնուրույն աշխատանքի արդյունավետության բարձրացմանը, ուսանողի գիտելիքի բարձրացմանը:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է

Տարրական կրթության մանկավարժության և մեթոդիկայի ուսուցչի մասնագետ պատրաստելու բակալավրի ծրագրով նախատեսված է ուսումնասիրել «Շախմատե առարկան, որը խիստ կարևոր է : Առարկայի նպատակն է ուսանողներին զինել շախմատին հատուկ գիտելիքներով, շախմատի ծագումնաբանությանը, խաղաքարերին, շախմատային հասկացություններին, խաղի վարման կարգին:

«Շախմատե առարկան ամբողջությամբ համապատասխանում է ԲՄԿ ՊԿԶ-ի պահանջներին:

Հիմնական կրթական ծրագիրը սահմանում է յուրահատուկ տեղեկություններ առանձին առարկաների, ինչպես նաև «Շախմատե առարկայի համար: Այդ առարկան կարևոր է ուսանողի կրթական հետաքրքրությունների շրջանակում ըստ ՀԿԾ-ի: Առարկայի ուսուցանումը հնարավորություն է տալիս կրթական պրոցեսում իմանալ ոչ միայն շախմատի տեսությանը այլև շախմատի քարերի քայլերին, խաղի վարման կարգին, խնդիրներին:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են

«Շախմատե առարկայի դասավանդման հիմնական նպատակն է ուսանողների ծանոթացնել շախմատին, ծագումնաբանությանը, պատմությանը, խաղաքարերին, առանձին խաղաքարերի արժեքներին, փոխանակումներին, քայլերի հերթականությանը, փոխատեղումներին, դաշտի անվանումներին, մատային իրավիճակներին, շախմատային գրառումներին: Սովորողների մոտ ձևավորել դասընթացների ժամանակ ստացած գիտելիքները տեսականորեն զարգացնելու և գործնականում կիրառելու ունակություններ:

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթարվոկների

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
- ✓ վերլուծության և համադրության կարողություն (ԻԿ -1),
  - ✓ կազմակերպչական կարողություն (պլանավորում, կազմակերպում, դեկավարում, վերահսկում) (ԻԿ - 2),
  - ✓ հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (ԻԿ - 3),
  - ✓ պետական լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն (ԻԿ - 4),
  - ✓ համակարգչային տարրական հմտություններ (ԻԿ - 5),
  - ✓ տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում) (ԻԿ - 6),
- խնդիրներ լուծելու կարողություն (ԻԿ - 8),
- ✓ Քննադատություն և ինքնաքննադատություն(ՄՁԿ - 1),
  - ✓ միջանձնային ճկուն հարաբերություններ(ՄՁԿ -2),
  - ✓ խմբային աշխատանք կատարելու ունակություն(ՄՁԿ - 3),
  - ✓ միջազգային միջավայրում աշխատելու ունակություն, բարոյական արժեքների դավանում(ՄՁԿ -6),
- այլ ոլորտներում մասնագետների հետ շփվելու կարողություն,(ՄՁԿ - 7),
- ✓ գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ -1),
  - ✓ ուսումնասրության կարողություն (ՀԳԿ -3),
  - ✓ ինքնուրույն աշխատելու կարողություն (ՀԳԿ -5),
  - ✓ մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու(ՀԳԿ -7),
  - ✓ տրամաբանական նոր գաղափարներ առաջ քաշելու(ՀԳԿ -8),
  - ✓ որակի մասին հոգացություն(ՀԳԿ -9),
  - ✓ թիմում աշխատելու(ՀԳԿ -10),
- նախագիծ պլանավորելու և իրականացնելու(ՀԳԿ -12):
- ✓ Բնական, ճշգրիտ և հիմնարար գիտությունների և այլ առարկաների, առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն (ԱԿ -1),
  - ✓ ծանոթ լինի ժամանակակից ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի հայեցակարգերին, (ԱԿ -2),
  - ✓ տիրապետի ընդհանուր ֆիզկուլտուրայի և սպորտի բաժիններին(ԱԿ -3),,
  - ✓ տեղեկացված լինի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի տեխնոլոգիաներին, բնագավառի նորություններին, գիտական նվաճումներին(ԱԿ -4),
  - ✓ տիրապետի ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին (ԱԿ -9),
  - ✓ մանկավարժական իրավիճակներն ու գործընթացները ըմբռնելու և օբյեկտիվ գնահատելու կարողություն (ԱԿ -11),
  - ✓ այլ անձանց հետ փոխգործակցելու, կոլեկտիվում նրանց հետ հաղորդակցվելու, տարբեր զարգացման և մտավոր մակարդակի տեր մարդկանց հետ համագործակցելու կարողություն((ԱԿ -13),
- մասնագիտական հարցերի շրջանակներում ընդունելի որոշումների հասնելու նպատակով բանակցություններ վարելու կարողություն (ԱԿ -14),
4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը²

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է իմանա.

- ✓ տեղեկություններ հաղորդել Շախմատ խաղի վերաբերյալ,
- ✓ տիրապետել խաղաքարերի հիմնական տեղաշարժերին, զարգացնել սովորողների տրամաբանությունը :

Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է կարողանա.

- ✓ տիրապետել խաղի կանոններին,
  - ✓ լուծել առաջադրված խնդիրները.
- ուսումնասիրել ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ծագման և հետագա զարգացման էտապներին

. Առարկայի ուսուցման արդյունքում ուսանողը պետք է տիրապետի.

- ✓ մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու,
- ✓ նոր գաղափարներ առաջ քաշելու,
- ✓ որակի մասին հոգացություն,
- ✓ թիմում աշխատելու,

գնահատման գործիքների կիրառելու և նախագիծ պլանավորել իրականացնելու

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

- ✓ *Առարկայի ուսուցման գործընթացը ուղղված է հետևյալ ընդհանրական համակարգային կոմպետենցիաների (այսուհետ ՀԳԿ) ձևավորմանը*

- ✓ գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (ՀԳԿ -1),
- ✓ ուսումնաստության կարողություն (ՀԳԿ -3),
- ✓ ինքնուրույն աշխատելու կարողություն (ՀԳԿ -5),
- ✓ մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու(ՀԳԿ -7),
- ✓ տրամաբանական նոր գաղափարներ առաջ քաշելու(ՀԳԿ -8),
- ✓ որակի մասին հոգացություն(ՀԳԿ -9),
- ✓ թիմում աշխատելու(ՀԳԿ -10),

նախագիծ պլանավորելու և իրականացնելու(ՀԳԿ -12):

- *Առարկայի ուսուցման գործընթացը ուղղված է հետևյալ առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաների (այսուհետ ԱԿ) ձևավորմանը*

- ✓ Բնական, ճշգրիտ և հիմնարար գիտությունների և այլ առարկաների, առարկայական գիտելիքներին տիրապետելու կարողություն (ԱԿ -1),
- ✓ ծանոթ լինի ժամանակակից ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի հայեցակարգերին, (ԱԿ -2),
- ✓ տիրապետի ընդհանուր ֆիզկուլտուրայի և սպորտի բաժիններին(ԱԿ -3),,
- ✓ տեղեկացված լինի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի տեխնոլոգիաներին, բնագավառի նորություններին, գիտական նվաճումներին(ԱԿ -4),
- ✓ տիրապետի ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին (ԱԿ -9),
- ✓ մանկավարժական իրավիճակներն ու գործընթացները ըմբռնելու և օբյեկտիվ գնահատելու կարողություն (ԱԿ -11),
- ✓ այլ անձանց հետ փոխգործակցելու, կոլեկտիվում նրանց հետ հաղորդակցվելու, տարբեր զարգացման և մտավոր մակարդակի տեր մարդկանց հետ համագործակցելու կարողություն(ԱԿ -13),

մասնագիտական հարցերի շրջանակներում ընդունելի որոշումների հասնելու նպատակով բանակցություններ վարելու կարողություն (ԱԿ -14),

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների,

կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Շախմատ» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել դպրոցում մասնագիտական գործունեության ընթացքում, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և կրթական բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4կրեդիտ 120 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն		
Գործնական աշխատանք	120	
Մեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	68	
Ընդամենը		
Ստուգման ձևը	ստուգարք/	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- Դասախոսությունը դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո:** Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Մեմինար պարապմունքները խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները:** Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել էլույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը:** Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդալրգիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:**

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրվող, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործ-

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ընթացների նմանակերծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:

- Էսսե – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- Կլոք սեղան – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- Նախագծերի մեթոդ – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- Հարցի նախապատրաստման մոդել –կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգարքի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգարքից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:
- Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- Աշխատանքային տեսք – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- Զեկույց – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- Հարցազրույց – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. Դասավանդման մեթոդներներն են՝⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....

9. Ուսումնառության մեթոդներն են՝⁷ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակտրիթիմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում....

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապլունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ծանոթություն Արքա, թագուհի: Շախ շախմատի հետ;			2		
2.	Շախ Նավակ, փիղ, ձի: և մատ: Պատ			2		
3	Զինվոր: Խաղաքրերի սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում:			2		
4	Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:			2		
5	Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ:			2		32
6	Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ նավակով:			2		
7	Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ:			2		
8	Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:			2		
9	Կապ, բաց հարձակում:			2		
10	Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղ:			2		

⁸ Ն16ման է օրացուցային պլանին

11	Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ:			2		
12	Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ:			2		
13	Վերջնախաղեր:			2		
14	Գլուխկոտրուկներ:			2		
15	Մատ թեթև ֆիգուրներով: Երկվորյակ դիրքեր:			2		
16	Մխալի ուղղում և երկքայլանի մատեր:			2		
17	Նյութական առավելություն:			2		
18	Մատային դիրքերի ստեղծում:			2		
19	Օգնական մատ:			2		
20	Վերջնախաղեր. նավակը՝ զինվորի դեմ:			2		36
21	Եռաքայլ մատային դիրքեր:			2		
22	Մարտավարական մտահղացումներ.			2		
23	Ծանրաբեռնված խաղաքար:			2		
24	Անցունակ զինվորը՝ որպես մարտավարական հնարք			2		
25	Ճառագայթային գրոհ, միջանկյալ շախ: Ընթացիկ պլան:			2		
26	Պոլ Մորֆի, Վիլհելմ Ստեյնից Տիգրան Պետ րոսյան:			2		
ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ				52		68

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.	Երևան 2011թ.
2	Միսակյան Ս.- Շախմատ 2-4- մեթոդական ուղեցույց	
3	Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք	
4	Журавлев – Шах за паром	
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	գործնական պարապմունքների, ուսումնական և գիտական տեսաֆիլմերի ցուցադրում	
2.	Ուսանողի աշխատանք համակարգչի հետ, կրթական ռեսուրսների օգտագործման թույլատվություն	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ⁹
1.	Ծանոթություն շախմատի հետ; Արքա, թագուհի: Շախ	Պատմական ակնարկ շախմատի ծագումը և առասպելները; Շախմատի խաղատախտակը, ուղղաձիգներ, հորիզոնականներ, անկյունագծեր: Արքա խաղաքարի քայլերը, 2 հիմնական կանոնները, Թագուհի խաղաքարի քայլերը:	հարցում, քանավեճ 2	բանավեճ, դերային խաղեր և այլն) ինտերակտիվ,	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն2

		Շախ			Журавлев – Шаг за шагом
2.	Շախ և մատ: Պատ Նավակ, փիղ, ձի:	Շախ և մատ հասկացողությունները: Պատի գաղափարը, պատը որպես ոչ ոքիի տարբերակ: Նավակ, փիղ, ձի խաղաքերի քայլերը, կանոնները:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
3.	Զինվոր: Խաղաքերի սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում:	Զինվոր խաղաքարի քայլերը: Խաղաքարերի սկզբնական դասավորությունը և մոտավոր արժեքները: Փոխանակման հնարավորությունները:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
4.	Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:	Փոխատեղման կարևորությունը, պարտադիր պայամանները: Զինվոր խաղաքարով վերցնելը անցման ժամանակ: Զինվորի փոխարկումը այլ խաղաքարի:	Գրավոր աշխատանք 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
5.	Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ:	Դաշտերի անվանումները, քայլի և պարտիայի գրանցումը: Որոշակի դիրքից ելնելով հավերժական շախի հնարավորությունը:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
6.	Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ	Թագուհով մատի տեխնիկան, երկու նավակով և մեկ նավակով	Հարցում	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների

	նավակով:	մատի տեխնիկան:	2		ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
7.	Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ:	Մատ վերջին հորզոնականից, արքայի համար օդանցք բացելու անհրաժեշտությունը: Մանկական մատ:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
8.	Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:	Պաշտպանության հնարավոր տարբերակները, անպաշտպան խաղաքարի պաշտպանության ձևերը:	Գրավոր աշխատանք 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
9.	Կապ, բաց հարձակում:	Կապ, բաց հարձակում:	Գրավոր աշխատանք 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
10.	Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկագրանխաղ:	Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկագրանխաղի կարևորությունը պարտիայի ճիշտ ընթացքի համար:	Գրավոր աշխատանք 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ

					շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
11.	Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ:	Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ:	Հարցում 2	Ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
12.	Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ:	Նյութական առավելության իրացման տարբերակները: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ:	Հարցում 2	Ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
13.	Վերջնախաղեր:	Վերջնախաղի ճիշտ խաղարկման կարևորությունը, արքա խաղաքարի դերը վերջնախաղում:	Գրավոր աշխատանք 2	Ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
14.	Գլուխկոտրուկներ:	Գլուխկոտրուկներ:	Գրավոր աշխատանք 2	Ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом

15.	Մատ թեթև ֆիզուրներով:Երկվորյակ դիրքեր:	Մատ թեթև ֆիզուրներով: Չիով և փղով, երկու փղերով մատի տեխնիկան: Երկվորյակ դիրքեր	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
16.	Սխալի ուղղում և երկքայլանի մատեր	Սխալի ուղղում և երկքայլանի մատեր	Գրավոր աշխատանք 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
17.	Նյութական առավելություն:	Նյութական առավելության օգտագործման տարբերակները:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
18.	Մատային դիրքերի ստեղծում:	Մատային դիրքերի ստեղծում:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
19.	Օգնական մատ:	Օգնական մատ:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ.

					Լևենֆիշ – Սկսնակ Չախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
20.	Վերջնախաղեր. նավակը՝ զինվորի դեմ:	Վերջնախաղեր. նավակը՝ զինվորի դեմ: Արքայի դիրքի կարևորությունը	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ չախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
21.	Եռաքայլ մատային դիրքեր:	Եռաքայլ մատային դիրքեր:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ չախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
22.	Մարտավարական մտահղացումներ.Ծանրաբեռնված խաղաքար:	Մարտավարական մտահղացումներ.Ծանրաբեռնված խաղաքար: Ծանրաբեռնված խաղաքարերի վատ դիրքի օգտագործումը:	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ չախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
23.	Անցունակ զինվորը՝ որպես մարտավարական հնարք	Անցունակ զինվորը՝ որպես մարտավարական հնարք	Հարցում 2	ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ չախմատիստի գիրք

					Журавлев – Шаг за шагом
24.	Ճառագայթային գրոհ, միջանկյալ շախ:	Ճառագայթային գրոհ: Միջանկյալ շախը որպես նպատակին հասնելու հնարք:	Հարցում 2	Ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ Չախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
25.	Ընթացիկ պլան:	Ընթացիկ պլանի կազմումը, դիրքի ճիշտ գնահատումը	Հարցում 2	Ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом
26.	Պոլ Մորֆի, Վիլհելմ Ստեյնից, Տիգրան Պետրոսյան:	Վիլհելմ Ստեյնիցի, Տիգրան Պետրոսյանի դասական պարտիաների վերլուծությունը:	Հարցում 2	Ֆրոնտալ ինտերակտիվ	Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք Журавлев – Шаг за шагом

12.2. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹⁰	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
1.	Շախ և մատ: ՊատՆավակ, փիղ, ձի	Շախ և մատ հասկացողությունները: Պատի գաղափարը, պատը որպես ոչ ոքիի տարբերակ: Նավակ, փիղ , ձի խաղաքերի քայլերը, կանոնները:	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ
2.	Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ	Դաշտերի անվանումները, քայլի և պարտիայի գրանցումը: Որոշակի դիրքից էլնելով հավերժական շախի հնարավորությունը:	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ

¹⁰ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղ:	Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբանխաղի կարևորությունը պարտիայի ճիշտ ընթացքի համար:	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ
4.	Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ:	Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ:	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ
5.	Վերջնախաղեր. նավակը՝ զինվորի դեմ:	Վերջնախաղեր. նավակը՝ զինվորի դեմ: Արքայի դիրքի կարևորությունը	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ
6.	Ճառագայթային գրոհ, միջանկյալ շախ:	Ճառագայթային գրոհ: Միջանկյալ շախը որպես նպատակին հասնելու հնարք:	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ
7.	Ընթացիկ պլան:	Ընթացիկ պլանի կազմումը, դիրքի ճիշտ գնահատումը:	Նյութի յուրացում, թեմայի իմացություն	Թեման ավարտելուց հետո տվյալ ամսվա վերջին շաբաթը	Բանավոր կամ գրավոր ստուգում	Ծրագրային գրականություն, դասախոս. էլեկ. տարբերակ և ինտերնետ

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹²

№	Ռեսուրսի անվանումը	Գտնվելու վայրը
1	ՈՒԻՍ-ի վերաբերյալ ուսումնամեթոդական ձեռնարկ.....	գրադարան, ուսումնա-մեթոդական կաբինետ(լսարարան)
2	Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների 5-օրյա վերապատրաստումների ծրագիր և նյութեր: ՀՀ ԿԳ նախարարություն, Երևան, 2008	գրադարան
3	Հանրագիտարաններ, մասնագիտական բառարաններ	գրադարան
4	Նյութեր ինտերնետից	Գիտական կաբինետ, գրադարան

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	գրադարան, ուսումնա-մեթոդական կաբինետ
Սարքեր, սարքավորումներ	Հանրագիտարաններ, մասնագիտական բառարաններ Ֆիզիկական կուլտուրայի ուսուցիչների 5-օրյա վերապատրաստումների ծրագիր և նյութեր: ՀՀ ԿԳ նախարարություն, Երևան, 2008, ցուցադրական տախտակ, շախմատ
Համակարգչային ծրագրեր	 ChessBase 12 32Bit.Ink L.I.chess

¹² Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹³:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների

---

¹³«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգաբաժնով:

Ստուգաբաժնով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:¹⁴

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

ՇԱԽՄԱՏ

ՀԱՐՑԱՇԱՐ

1. Արքա, թագուհի:
2. Շախ և մատ:
3. Պատ:
4. Նավակ, փիղ, ձի:
5. Զինվոր:
6. Խաղաքարերի մոտավոր արժեքները, փոխանակում:
7. Փոխաստեղում:
8. Զինվորի վերցնելը անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:
9. Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում:
10. Հավերժական շախ:
11. Մատ թագուհով:
12. Մատ երկու նավակով և մեկ նավակով:

---

¹⁴ Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

13. Մատ վերջին հորզոնականից:
14. Մանկական մատ:
15. Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:
16. Կապ:
17. Բաց հարձակում:
18. Սկզբնախաղ:
19. Նյութական առավելություն:
20. Պաշտպանություն մատից :

1.1. Գնահատման չափանիշները¹⁵.

- Տեսական գիտելիքները բանավոր
- Գործնական աշխատանքները բանավոր
1-ին կիսամյակ-4 կրեդիտ-4 ստուգում/ 1-ին ստուգում 10 միավոր, 2-րդ ստուգում 10 , 3-րդ ստուգման համար -10 միավոր, 4-րդ ստուգման համար -10 միավոր :
- Ինքնուրույն աշխատանքը գրավոր , բանավոր 20 միավոր:

---

¹⁵ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6. Ընդահանուր մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 Տարրական կրթության մանկավարժություն և

մեթոդիկա

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻՆ ԿԱՐԱԳՐԻՉՆԵՐԸ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Շախմատ և դասավանդման մեթոդիկա- 011301.01.6.			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա Կուրս _____ 1 _____ կիսամյակ _____ 1,2 _____			
Ժամերի քաշխումը	Լսարանային	60	Դասախոսություն	52ժ
			Մեմինար	
			Լաբորատորաշխատանք	
			Գործնականաշխատանք	52ժ
	Ինքնուրույն	68		
	Ընդամենը	128		
Ստուգման ձևեր	ստուգաքաղ			
Դասընթացին պատասկը	«Շախմատ առարկան «Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա», մասնագիտությամբ սովորող ուսանողների համար հանդիսանում է կարևոր և մասնագիտական: Այն հնարավորություն է ընձեռնում ուսանողներին գիտելիքներ հաղորդել շախմատի պատմությանը, խաղաքարերին, առանձին խաղաքարերի արժեքներին, փոխանակումներին, քայլերի հերթականությանը, փոխատեղումներին, դաշտի անվանումներին, մատային իրավիճակներին, շախմատային գրառումներին: «Շախմատե առարկայի դասավանդման հիմնական նպատակն է			

	<p>ուսանողների ծանոթացնել շախմատին, ծագումնաբանությանը, պատմությանը, խաղաքարերին, առանձին խաղաքարերի արժեքներին, փոխանակումներին, քայլերի հերթականությանը, փոխատեղումներին, դաշտի անվանումներին, մատային իրավիճակներին, շախմատային գրառումներին: Սովորողների մոտ ձևավորել դասընթացների ժամանակ ստացած գիտելիքները տեսականորեն զարգացնելու և գործնականում կիրառելու ունակություններ:</p>
<p>Դասընթացի վերջնարդյունքները</p>	<p style="text-align: center;">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ վերլուծության և համադրության կարողություն (ԻԿ - 1), ✓ կազմակերպչական կարողություն (պլանավորում, կազմակերպում, ղեկավարում, վերահսկում) (ԻԿ - 2), ✓ հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (ԻԿ - 3), ✓ պետական լեզվով հաղորդակցվելու կարողություն (ԻԿ - 4), ✓ համակարգչային տարրական հմտություններ (ԻԿ - 5), ✓ տեղեկույթը կառավարելու հմտություն (տեղեկույթի ձեռք բերում, համակարգում, վերլուծում) (ԻԿ - 6), • խնդիրներ լուծելու կարողություն (ԻԿ - 8), <p><i>Հմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Քննադատություն և ինքնաքննադատություն(ՄՁԿ - 1), ✓ միջանձնային ճկուն հարաբերություններ(ՄՁԿ -2), ✓ խմբային աշխատանք կատարելու ունակություն(ՄՁԿ - 3), ✓ միջազգային միջավայրում աշխատելու ունակություն, բարոյական արժեքների դավանում(ՄՁԿ -6), • այլ ոլորտներում մասնագետների հետ շփվելու կարողություն,(ՄՁԿ - 7), <p><i>Կարողունակություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • տեղեկություններ հաղորդել 'Շախմատ' խաղի վերաբերյալ, ✓ տիրապետել խաղաքարերի հիմնական տեղաշարժերին, զարգացնել սովորողների տրամաբանությունը : ✓ տիրապետել խաղի կանոններին, ✓ լուծել առաջադրված խնդիրները. ✓ ուսումնասիրել ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ծագման և հետագա մասնագիտական գիտելիքները խորացնելու և փոխանցելու,

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ նոր գաղափարներ առաջ քաշելու, ✓ որակի մասին հոգացություն, ✓ թիմում աշխատելու, <p>գնահատման գործիքների կիրառելու և նախագիծ պլանավորել իրականացնելու զարգացման էտապներին:</p>
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1.2 կիսամյակ</p> <p>Ծանոթություն շախմատի հետ; Արքա, թու</p> <p>Շախ</p> <p>Շախ և մատ: Պատ Նավակ, փ</p> <p>Զինվոր: Խաղաքների սկզբնական դասավորությունը և խաղաքարերի մոտավոր արժեքները: Փոխանակում:</p> <p>Փոխատեղում, վերցնել անցման ժամանակ, զինվորի փոխարկում:</p> <p>Դաշտերի անվանումներ, քայլի գրանցում, հավերժական շախ:</p> <p>Մատ թագուհով, երկու նավակով և մեկ նավակով:</p> <p>Մատ վերջին հորզոնականից, մանկական մատ:</p> <p>Պաշտպանություն, անպաշտպան խաղաքար:</p> <p>Կայ, բաց հարձակում:</p> <p>Մատային դիրքեր, խաղի գրանցում և սկզբնախաղ:</p> <p>Բաց հարձակում և երկքայլանի խնդիրներ:</p> <p>Նյութական առավելություն: Պաշտպանություն մատից և խուսափում պատից: Մահապարտ նավակ:</p> <p>Վերջնախաղեր:</p>

	<p>Գլուխկոտրուկներ:</p> <p>Մատ թեթև ֆիզուրներով: Երկվորյակ դիրքեր:</p> <p>Միայն ուղղում և երկքայլանի մատեր:</p> <p>Նյութական առավելություն:</p> <p>Մատային դիրքերի ստեղծում:</p> <p>Օգնական մատ:</p> <p>Վերջնախաղեր. նավակը՝ զինվորի դեմ:</p> <p>Եռաքայլ մատային դիրքեր:</p> <p>Մարտավարական մտահղացումներ. Ծանրաբեռնված խաղաքար:</p> <p>Անցունակ զինվորը՝ որպես մարտավարական հնարք</p> <p>Ճառագայթային գրոհ, միջանկյալ շախ:</p> <p>Ընթացիկ պլան:</p> <p>Պոլ Մորֆի, Վիլիելմ Ստեյնից, Տիգրան Պետրոսյան:</p>
	<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝

առավելագույնը գումարային 40 միավոր,

- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

Ուսումնառության արդյունքների գնահատման 100-միավորանոց սանդղակ

Գնահատականը ըստ 5 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ 100 բալանոց համակարգի	Գնահատականը ըստ ECTS համակարգի
«Գերազանց» (5)	96-100	A+
«Գերազանց» (5)	91-95	A
«Գերազանց» (5)	86-90	A-
«Լավ» (4)	81-85	B+
«Լավ» (4)	76-80	B
«Լավ» (4)	71-75	B-
«Բավարար» (3)	67-70	C+
«Բավարար» (3)	62-66	C
«Բավարար» (3)	40-61	C-
«Անբավարար»	0-39	D
«Ստուգված»	40-100	S

	«Չստուգված»	0-39	U	
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները				
Գրականություն	<p>Պարտադիր-</p> <hr/> <p>Հ. Թումանյան՝ Շախմատ 2- Որսուցիչների ձեռնարկ. Երևան 2011թ.</p> <p>Միսակյան Ս.- Շախմատ 2-4- մեթոդական ուղեցույց</p> <p>Լևենֆիշ – Սկսնակ շախմատիստի գիրք</p> <p>Журавлев – Шаг за шагом</p> <p>Ивашенко С- Учебник шахмотных комбинаций</p>			

